

בעניין:

1. יובל לפינר

נושא תעודת זהות מספר 028789980
מרחוב המליץ 5, תל אביב 6329505

2. אבי דן

נושא תעודת זהות מספר 069358802
מרחוב סוקולוב 128, חולון 5835231

על ידי באי כוחם גיל רון, קינן ושות', עורכי דין
וכן על ידי אביעד, סרן ושות', עורכי דין
שכתובתם לצורך ההליך תהא אצל גיל רון, קינן ושות'
מבית לסין, רחוב ויצמן 32, תל אביב 6209105
מס' טל': 03-6967676; מס' פקס': 03-6967673

המבקשים

- נ ג ד -

1. דרך ארץ הייוויז (1997) בע"מ

חברה מספר 512475203

2. דרך ארץ הייוויז מנג'מנט קורפוריישן בע"מ

חברה מספר 512784034

שתייהן ממרכז הבקרה של כביש 6
מחלף נחשונים, ראש העין 7319000

המשיבות

בקשה לאישור תובענה ייצוגית

בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006

- א. לאשר למבקשים להגיש תובענה ייצוגית נגד המשיבות (להלן בהתאמה : דרך ארץ ודרך ארץ תפעול), בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן : חוק תובענות ייצוגיות) ;
- נוסח התובענה הייצוגית מצורף לבקשה זו כנספח 1 ;
- ב. לקבוע, בהתאם לסעיפים 10 ו-14(א)(1) לחוק תובענות ייצוגיות, כי התובענה תוגש בשם כל אדם או תאגיד אשר המשיבות או מי מהן חייבו אותו בתשלום בגין החזר חיוב אמצעי תשלום (כגון החזר חיוב כרטיס אשראי), החל משבע שנים לפני הגשת בקשה זו ועד מועד אישור התובענה כייצוגית ; ולחלופין מבוקש לקבוע הגדרה אחרת לקבוצה ;
- ג. לקבוע, בהתאם לסעיפים 4(א)(1) ו-14(א)(2) לחוק תובענות ייצוגיות, כי המבקשים יהיו התובעים הייצוגיים, וכי באי כוחם החתומים על בקשה זו יהיו באי הכוח המייצגים ;
- ד. לקבוע, בהתאם לסעיף 14(א)(3) לחוק תובענות ייצוגיות, כי המעשים המתוארים בבקשה זו מגבשים עילות תביעה בגין הפרת חובה חקוקה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן : פקודת הנזיקין), עילת תביעה מכוח חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979 (להלן : חוק עשיית עושר ולא במשפט), הפרת חוזה לפי חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 וחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970, וכל עילה אחרת שעולה מן העובדות המתוארות בבקשה זו ;
- ה. לקבוע, בהתאם לסעיף 14(א)(4) לחוק תובענות ייצוגיות, כי הסעדים בתובענה הייצוגית יהיו כדלקמן :
- (1) השבה של כל תשלום שנגבה מחברי הקבוצה בגין החזר חיוב אמצעי תשלום, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועדי החיוב ועד ההשבה בפועל ; ולחלופין, השבה של כל סכום שנגבה כאמור, אשר יחד עם תשלום פיצוי והחזר הוצאות בגין אי פירעון חשבון במועד, עולים על הסכום המותר לגביה בגין אי פירעון חשבון במועד לפי פרט 1 לתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה (כביש ארצי לישראל) (אכיפת תשלומים), תשנ"ט-1999 (להלן : תקנות כביש אגרה), בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועדי החיוב ועד ההשבה בפועל ;
- (2) הטלת איסור על המשיבות לחייב את לקוחותיהן בתשלום בגין החזר חיוב אמצעי תשלום ; ולחלופין, הטלת איסור על המשיבות לחייב את לקוחותיהן, במקרה של אי פירעון חשבון במועד, בתשלום העולה על הסכום הקבוע בפרט 1 לתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה ;
- (3) מינוי בעל תפקיד אשר יפקח על ביצוע פסק הדין ; וכן
- (4) כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, בהתאם לסעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות ;
- ו. להורות, בהתאם לסעיף 25 לחוק תובענות ייצוגיות, כי ההחלטה בבקשה זו תפורסם באופן שייקבע על ידי בית המשפט הנכבד, לרבות משלוח הודעה אישית לחברי הקבוצה בהתאם לכתובותיהם כפי שהן רשומות אצל המשיבות, וכי הן יישאו בעלות משלוח ההודעות והפרסום ;
- ז. לאשר, בהתאם לסעיף 13 לחוק תובענות ייצוגיות, את התובענה כייצוגית, בנוסח המוצע או בכל שינוי עליו בית המשפט הנכבד יחליט, הכל כפי שייראה בעיני בית המשפט הנכבד ראוי לשם הבטחת ניהול הוגן ויעיל של התובענה הייצוגית והגשמת מטרות חוק תובענות ייצוגיות ; וכן
- ח. לחייב את המשיבות בהוצאות ובשכר טרחת עורכי הדין.

חלק ראשון - מבוא

1. כביש מס' 6, המכונה גם "חוצה ישראל", הוא כביש האגרה הראשון בישראל. הכביש מופעל מכוח חוק, על ידי דרך ארץ, בעלת זיכיון. חקיקת משנה מסדירה את זכות בעלת הזיכיון לפיצוי ולהחזר הוצאות במקרים שונים. לבעלת הזיכיון הותר לחייב לקוח אשר לא משלם חשבון במועד, בפיצוי והחזר הוצאות בסכום של 12 ש"ח בתוספת מס ערך מוסף, בגין כל נסיעה שהחוב בגינה לא שולם.
2. המשיבות – דרך ארץ ודרך ארץ תפעול, חברה הפועלת מטעמה – מחייבות את לקוחותיהן בגין החזר חיוב אמצעי התשלום, במקרים של כשל בתשלום חשבון. לחיוב זה אין כל בסיס בתקנות. גם אם נראה חיוב זה כחיוב בגין אי תשלום במועד, המוסדר בתקנות, החיוב חייב להיות מוגבל לסכומים שנקבעו בתקנות. המשיבות חורגות מסכומים אלה. על כן יש להשיב ללקוחות את הסכומים שנגבו בחריגה מהמותר בתקנות.

חלק שני - המשיבות מחייבות בגין החזר חיוב אמצעי תשלום, בניגוד לתקנות

3. כביש חוצה ישראל משתרע לאורך כ-170 קילומטרים, מצפון הארץ לדרומה. הכביש, אשר נחנך בתחילת העשור הקודם, מופעל לפי חוק כביש אגרה (כביש ארצי לישראל), תשנ"ה-1995 (להלן: חוק כביש אגרה).
4. דרך ארץ היא חברה פרטית, המחזיקה בזיכיון להפעלת כביש חוצה ישראל, שהוצא לפי חוק כביש אגרה. דרך ארץ הקימה את הכביש ומפעילה אותו. פעולותיה כפופות להוראות חוק כביש אגרה ולחוזה זיכיון שנעשה בינה ובין מדינת ישראל. לפי החוק וחוזה הזיכיון, דרך ארץ מוסמכת לגבות אגרה ולחייב בתשלומים אחרים בקשר לשימוש בכביש. דרך ארץ תפעול היא חברה פרטית הפועלת מטעם דרך ארץ ואחראית על תפעול הכביש ומערך הגבייה. על החשבונות הנשלחים ללקוחות מופיע שמה של הזכיינית, דרך ארץ.
5. השימוש בכביש חוצה ישראל אינו מצריך עצירה לשם תשלום האגרה. בעת הנסיעה בכביש אמצעי זיהוי אלקטרוניים מזהים את כלי הרכב, באמצעות לוחית רישוי הרכב או מכשיר בשם פסקל, המותקן ברכב. לאחר מכן נשלח ללקוח חשבון בגין הנסיעה. אם הלקוח התקשר בהסכם מנוי עם דרך ארץ, התשלום מתבצע באמצעות אמצעי התשלום שהוא מסר, למשל כרטיס אשראי. אם מדובר במשתמש מזדמן, עליו לבצע את התשלום עד המועד הנקוב בחשבון.
6. דרך ארץ רשאית לחייב את לקוחותיה בפיצוי והחזר הוצאות, בין היתר, בגין אי פירעון חשבון במועד. סעיף 12 לחוק כביש אגרה קובע כך:

"(א) המדינה, בעל הזכיון או מי מטעמה, לפי הענין, רשאים – ...

(3) לדרוש ממי שלא שילם אגרה או דמי גביה שהוא חייב בתשלומם לפי חוק זה ... החזר הוצאות הכרוכות בגביית אגרה ובאכיפת התשלומים לפי חוק זה, ופיצוי בשל נזק שנגרם.

(ב) השר, בהסכמת שר האוצר ושר התחבורה, רשאי לקבוע – ...

(2) את סכומי הפיצוי והחזר ההוצאות שישולמו בכל אחד מהמקרים האמורים בסעיף קטן (א), לפי הענין; ..."

7. תקנה 8(א) לתקנות כביש אגרה קובעת כי "חייב שלא פרע חשבון ראשוני או חשבון נוסף במועד התשלום, יחויב בפיצוי ובהחזר הוצאות בשל כל נסיעה בתקופת החיוב, נושא החשבון שלא נפרע".

8. בתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה נקבעו סכומי הפיצוי והחזר ההוצאות המירביים. בפרט 1 לתוספת נקבעו הסכומים כך (בשקלים חדשים):

"(1) בשל אי-פירעון חשבון במועד, לגבי כל נסיעה בכביש האגרה בתקופת החיוב נושא החשבון הכלולה –

12	(א) בחשבון ראשוני
17	(ב) בחשבון נוסף ראשון
34	(ג) בחשבון נוסף שני
34	(ד) בחשבון נוסף שלישי

9. "חשבון ראשוני" מוגדר בתקנות כחשבון הנשלח לחייב, אשר עד למועד משלוח החשבון פרע במלואו את כל החשבוניות שנשלחו אליו בשל תקופות חיוב קודמות. "חשבון נוסף" מוגדר כחשבון הנשלח לחייב שטרם פרע, עד למועד משלוח החשבון, חשבון קודם בגין תקופת חיוב אחת או יותר – תקנה 1 לתקנות כביש אגרה.

10. הסכומים הנקובים בתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה מתעדכנים פעמיים בשנה, לפי שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן, ומצטרף אליהם מס ערך מוסף – תקנות 12-13 לתקנות כביש אגרה.

11. על כן, דרך ארץ רשאית לחייב את הלקוח אך ורק בסכומים הקבועים בפרט 1 לתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה. לא ניתן להשית על הלקוח כל חיוב נוסף שאינו מעוגן בתקנות.

12. מבקש מס' 1, מר יובל לפינר, התקשר בהסכם מנוי עם דרך ארץ במועד כלשהו בחודש יולי 2016. למנוי זה שויך רכב הנושא מספר רישוי 5316365. אין בידי מר לפינר העתק של הסכם המנוי. למיטב ידיעת מר לפינר, הוא התקשר בהסכם בנוסח הסטנדרטי, המופיע באתר דרך ארץ. מסמכי ההסכם כוללים נוסח הסכם ומסמך תנאים כלליים. מסמך התנאים הכלליים קובע כי המנוי יחויב בתשלומים בהתאם לחוק כביש אגרה (סעיף 6(א) לתנאים הכלליים למנוי וידאו וסעיף 7(א) לתנאים הכלליים למנוי פסקל).

העתק הסכם הצטרפות מנוי כפי שמופיע באתר דרך ארץ מצורף לבקשה זו כנספח 2.

העתק מסמך תנאים כלליים להסכם הצטרפות שנלקח מאתר דרך ארץ מצורף לבקשה זו כנספח 3.

13. בחודש אוגוסט 2016 מר לפינר ביצע נסיעה אחת בכביש חוצה ישראל. ביום 21 באוגוסט 2016 הופק חשבון מס' 1164-496899, הכולל חיוב בגין נסיעה זו. למחרת, ביום 22 באוגוסט 2016, בוצע ניסיון לחייב את מר לפינר באמצעות הרשאה לחיוב כרטיס אשראי, בגין חשבון זה. חיוב זה לא כובד על ידי חברת האשראי, ועל כן לא בוצע.

חשבון על שם מר לפינר מיום 21 באוגוסט 2016 מצורף לבקשה זו כנספח 4.

14. בגין ניסיון החיוב שלא צלח, מר לפינר חויב בגין החזר אמצעי תשלום. בחשבון העוקב, מיום 20 בספטמבר 2016 (חשבון מס' 1165-479859), הופיע חיוב תחת הכותרת "החזר משבא – לקוח", בסכום של 18.06 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף. חיוב מסוג זה אינו מופיע בתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה. בחשבון הבא, מיום 21 באוקטובר 2016 (חשבון מס' 1166-146664), הופיע חיוב נוסף, בסכום של 12 ש"ח בתוספת מס ערך מוסף, עבור "חיוב בגין אי תשלום במועד". חיוב זה בוצע בהתאם לסכום המירבי המותר לפי תקנות כביש אגרה. החשבוניות שולמו ביום 8 בנובמבר 2016.

חשבוניות על שם מר לפינר מימים 20 בספטמבר ו-21 באוקטובר 2016, מצורפים לבקשה זו כנספח 5.

15. מבקש מס' 2, מר אבי דן, התקשר בהסכם מנוי עם דרך ארץ לפני חודש ינואר 2015. למנוי זה שויך רכב הנושא מספר רישוי 9317469. אין בידי מר דן העתק של הסכם המנוי. למיטב ידיעת מר דן, הוא התקשר במסמכים סטנדרטיים (ועל כן אלה המסמכים שצורפו לבקשה זו כנספחים 2 ו-3).

16. בחודש ינואר 2015 מר דן ביצע במכונית שתי נסיעות בכביש חוצה ישראל. ביום 20 בינואר 2015 הופק חשבון מס' 1150-333092, בגין אותן נסיעות. ביום 5 בפברואר 2015 בוצע ניסיון לחייב את מר דן באמצעות הרשאה לחיוב חשבונו בבנק, בגין חשבון זה. החיוב לא כובד בשל היעדר הרשאה לחיוב.
- חשבון על שם מר דן מיום 20 בינואר 2015 מצורף לבקשה זו כנספח 6.
17. בחשבון העוקב, מיום 20 בפברואר 2015 (חשבון מס' 1150-892446), הופיע חיוב תחת הכותרת "החזר מבנק או מסב – לקוח", בסכום של 27.69 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף. חיוב מסוג זה אינו מופיע בתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה.
- חשבון על שם מר דן מיום 20 בפברואר 2015 מצורף לבקשה זו כנספח 7.
18. ביום 9 במרץ 2015 בוצע ניסיון לחייב את מר דן באמצעות הרשאה לחיוב חשבונו בבנק, בגין החשבון מיום 20 בפברואר 2015. גם חיוב זה לא כובד בשל היעדר הרשאה לחיוב, ועל כן לא בוצע. בחשבון העוקב, מיום 20 במרץ 2015 (חשבון מס' 1151-555684), הופיע חיוב נוסף תחת הכותרת "החזר מבנק או מסב – לקוח", בסכום של 27.69 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף. חיוב מסוג זה אינו מופיע בתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה. החשבון שולם ביום 30 במרץ 2015.
- חשבון על שם מר דן מיום 20 במרץ 2015 מצורף לבקשה זו כנספח 8.
19. ביום 20 באפריל 2015 הופק חשבון מס' 1152-102379, בגין נסיעה בודדת שבוצעה במהלך תקופת החשבון. ביום 26 באפריל 2015 בוצע ניסיון לחייב את מר דן באמצעות הרשאה לחיוב כרטיס אשראי, בגין חשבון זה. החיוב לא כובד בשל היעדר כרטיס חיוב תחליפי, ועל כן לא בוצע.
20. בחשבון העוקב, מיום 21 במאי 2015 (חשבון מס' 1152-482761), תחת הכותרת "החזר מחברת כרטיסי אשראי – לקוח", הופיע חיוב בסכום של 18.10 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף. חיוב מסוג זה אינו מופיע בתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה. החשבון שולם ביום 10 ביוני 2015.
- חשבוניות על שם מר דן מימים 20 באפריל ו-21 במאי 2015 מצורפים לבקשה זו כנספח 9.
21. ביום 21 בינואר 2016 הופק חשבון מס' 1160-451732, בגין שלוש נסיעות שבוצעו בחודשים דצמבר 2015 וינואר 2016. למחרת, ביום 22 בינואר 2016, בוצע ניסיון לחייב את מר דן באמצעות הרשאה לחיוב כרטיס אשראי, בגין חשבון זה. חיוב זה לא כובד על ידי חברת האשראי, ועל כן לא בוצע.
22. בגין ניסיון החיוב שלא צלח, מר דן חויב בגין החזר אמצעי תשלום. בחשבון העוקב, מיום 21 בפברואר 2016 (חשבון מס' 1161-021753), הופיע חיוב תחת הכותרת "החזר משבא – לקוח", בסכום של 18.10 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף. חיוב מסוג זה אינו מופיע בתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה. בחשבון הבא, מיום 20 במרץ 2016 (חשבון מס' 1161-539877), משחלף גם המועד לתשלום, הופיע חיוב נוסף, בסכום של 36 ש"ח בתוספת מס ערך מוסף, עבור "חיוב בגין אי תשלום במועד". חיוב זה כולל שלושה חיובים בסכום של 12 ש"ח בתוספת מס ערך מוסף כל אחד, בגין כל נסיעה שהחוב בגינה לא שולם במועד. החיוב שהופיע בחשבון מיום 20 במרץ 2016 בוצע בהתאם לסכום המירבי המותר לפי תקנות כביש אגרה. החשבוניות שולמו ביום 29 במרץ 2016.
- חשבוניות על שם מר דן מימים 21 בינואר, 21 בפברואר ו-20 במרץ 2016, מצורפים לבקשה זו כנספח 10.

23. ביום 20 במרץ 2016 בוצע ניסיון לחייב את מר דן בגין חשבון מס' 1161-021753 מיום 21 בפברואר 2016, באמצעות הרשאה לחיוב כרטיס אשראי. החיוב לא כובד, ועל כן לא בוצע. בחשבון מיום 20 באפריל 2016 (חשבון מס' 1162-184553) הופיע חיוב תחת הכותרת "החזר משבא – לקוח", בסכום של 18.10 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף. חיוב מסוג זה אינו מופיע בתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה. החשבון שולם באותו יום, 20 באפריל 2016.

חשבון על שם מר דן מיום 20 באפריל 2016 מצורף לבקשה זו כנספח 11.

24. אלה החיובים בפיצוי והחזר הוצאות שהושתו על מר דן (הסכומים בש"ח ללא מס ערך מוסף):

מספר החשבון שבגין אי תשלום הוטל החיוב	מספר נסיעות בחשבון	תאריך חשבון	מספר החשבון שבו הוטל חיוב בגין תשלום	תאריך חשבון	סכום החיוב בגין אי תשלום	מספר החשבון שבגין אי תשלום הוטל החיוב	מספר נסיעות בחשבון	תאריך חשבון	מספר החשבון שבגין אי תשלום הוטל החיוב
333092	2	20.1.2015	892446	20.2.2015	27.69	---	---	---	---
892446	5	20.2.2015	555684	20.3.2015	27.69	---	---	---	---
102379	1	20.4.2015	482761	21.5.2015	18.10	---	---	---	---
451732	3	21.1.2016	021753	21.2.2016	18.10	539877	20.3.2016	36	---
021753	2	21.2.2016	184553	20.4.2016	18.10	---	---	---	---

(במקומות בהם מוצגים מספרי חשבונות מופיעות שש הספרות האחרונות של כל מספר חשבון)

25. מעובדות אלה עולה כי בחמש הזדמנויות שונות, מר דן חויב בגין החזר חיוב אמצעי תשלום בסכומים שונים, הנעים בין 18.10 ש"ח ל-27.69 ש"ח. באחד המקרים, ביחס לאי תשלום חשבון מס' 1160-451732 מיום 21 בינואר 2016, מר דן חויב פעמיים – פעם אחת בסכום של 18.10 ש"ח בתוספת מס ערך מוסף, בגין החזר חיוב אמצעי תשלום, ופעם שנייה בסכום של 36 ש"ח בתוספת מס ערך מוסף, בגין אי תשלום חשבון במועד (נספח 10 לבקשה זו).

26. החיובים בגין החזר חיוב אמצעי התשלום נעשו שלא כדין. תקנות כביש אגרה קובעות רשימה סגורה של מקרים, שבהם בעל הזיכיון ראוי לחייב בפיצוי והחזר הוצאות. התקנות אינן מתירות למשיבות לחייב לקוחות בגין החזר חיוב אמצעי תשלום. גם אם נניח, לצורך הדיון בלבד (ובניגוד לעמדתנו), כי יש לראות חיוב זה כחיוב בגין אי תשלום במועד, הרי שחיוב זה מוגבל לסכומים שנקבעו בפרט 1 לתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה. כך למשל, במקרה בו הלקוח חויב בגין החזר חיוב אמצעי תשלום בסכום של 18.10 ש"ח בתוספת מס ערך מוסף, בעוד שעל פי התקנות היה מותר לחייבו בסכום של 12 ש"ח בתוספת מס ערך מוסף בלבד (נספח 11 לבקשה).

27. אין מדובר בטעות, כי אם בדפוס פעולה של המשיבות. הרי מדובר במערכת חיוב אוטומטית, שבוודאי לא הטילה על המבקשים חיוב חריג, לעומת לקוחות אחרים.

28. מר לפינר חויב פעם אחת בסכום החורג מהמותר. מר דן חויב בסכומים החורגים מהמותר חמש פעמים. כך אירע גם ללקוחות נוספים. בע"ח 930/09 **שאולי נ' דרך ארץ הייזי (1997) בע"מ** (פורסם בנבו, 8.9.2011) (להלן: עניין **שאולי**), ועדת הערר הפועלת מכוח סעיף 12ב לחוק כביש אגרה דנה, בין היתר, בחיובים בגין החזר חיוב כרטיס אשראי. ועדת הערר הורתה על ביטול החיוב (פיסקאות 15 ו-19(ד)).
29. מדברים אלה עולה כי במקרה של אי תשלום חשבונות במועד, המשיבות מטילות חיוב החורג מן המותר להן. על המשיבות להשיב את הכספים שהן גבו שלא כדין ולהפסיק לנהוג כך.

חלק שלישי - עילות התביעה

30. התנהלות המשיבות מקימה לחברי הקבוצה עילות תביעה של הפרת חובה חקוקה, עשיית עושר ולא במשפט והפרת חוזה.
31. כפי שהראינו, המשיבות מפרות את תקנות כביש אגרה, כאשר הן מחייבות בגין החזר החיוב של אמצעי תשלום. גבייה החורגת מן המותר לפי התקנות מקימה לחברי הקבוצה עילת תביעה בגין הפרת חובה חקוקה.
32. סעיף 63(א) לפקודת הנזיקין קובע כי "מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק ... והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; ...". כל יסודות העוולה מתקיימים בענייננו.
33. תקנות כביש אגרה מהוות חיקוק – ראו סעיף 1 לפקודת הפרשנות [נוסח חדש]. מחוקק המשנה הגדיר בתקנות, באופן ברור וממצה, את המקרים שבהם ניתן לחייב בפיצוי והחזר הוצאות, וקבע את גובה החיוב המירבי בכל אחד מהמקרים. לא ניתן לחלוק על כך שהתקנות נועדו לטובת חברי הקבוצה ולהגנתם. מעבר לכך, ככלל יש לראות כל חובה שהוטלה מכוח חיקוק על אדם פרטי או על גוף ציבורי, כהוראה לטובתו של הנפגע מהפרתה – ע"א 2351/90 **לסלאו נ' ג'אמל**, פ"ד מז(1) 629, 636-637 (1993).
34. ההפרה גרמה לחברי הקבוצה נזק ברור – הסכומים שחויבו ביתר. זהו בדיוק הנזק שהתקנות נועדו למנוע. הנה, כל יסודות עוולת הפרת חובה חקוקה מתקיימים.
35. מעשי המשיבות מקנים לחברי הקבוצה גם עילת תביעה בגין עשיית עושר ולא במשפט. סעיף 1(א) לחוק עשיית עושר ולא במשפט קובע כי "מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן - הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה". חיוב בפיצוי והחזר הוצאות החורג מהקבוע בתקנות הוא חיוב שלא על פי זכות שבדין, שהביא להתעשרות המשיבות על חשבון חברי הקבוצה.
36. בנוסף, המשיבות הפרו את הסכמי המנוי. הסכם המנוי קובע כי המנוי יחויב בתשלומים בהתאם לחוק כביש אגרה (נספח 3 לבקשה זו, סעיף 6(א) לתנאים הכלליים למנוי וידאו וסעיף 7(א) לתנאים הכלליים למנוי פסקל). המשיבות מחייבות את לקוחותיהן בתשלום המנוגד לקבוע בתקנות שהותקנו מכוח חוק כביש אגרה. לפיכך, לחברי הקבוצה עומדת גם עילה של הפרת חוזה.
37. לסיכום חלק זה, מעשי המשיבות מקימים לחברי הקבוצה עילות תביעה מצוינות.

חלק רביעי - הסעדים המבוקשים

38. עילות התביעה מקימות לחברי הקבוצה זכאות לסעדים הבאים :

38.1. השבה של כל תשלום שנגבה מחברי הקבוצה בגין החזר חיוב אמצעי תשלום, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועדי החיוב ועד ההשבה בפועל; ולחלופין, השבה של כל סכום שנגבה כאמור, אשר יחד עם תשלום פיצוי והחזר הוצאות בגין אי פירעון חשבון במועד, עולים על הסכום המותר לגביה בגין אי פירעון חשבון במועד לפי פרט 1 לתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועדי החיוב ועד ההשבה בפועל;

38.2. הטלת איסור על המשיבות לחייב את לקוחותיהן בתשלום בגין החזר חיוב אמצעי תשלום; ולחלופין, הטלת איסור על המשיבות לחייב את לקוחותיהן, במקרה של אי פירעון חשבון במועד, בתשלום העולה על הסכום הקבוע בפרט 1 לתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה; וכן

38.3. מינוי בעל תפקיד אשר יפקח על ביצוע פסק הדין.

39. מר לפינר שילם סכום של 18.06 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף, בגין החזר חיוב אמצעי תשלום. מר דן שילם סכום של 109.68 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף, בגין החזר חיוב אמצעי תשלום. אלה הסכומים שהם זכאים להשבתם. לשם הזהירות בלבד, אם נראה את החיוב בגין החזר חיוב אמצעי תשלום כחיוב בגין אי תשלום במועד, יוצא שנגבה ממר דן סכום של 27.89 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף, מעבר למותר לפי פרט 1 לתוספת הראשונה לתקנות כביש אגרה. הסכום שמר לפינר זכאי להשבתו ייוותר 18.06 ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף.

40. למיטב ידיעת המבקשים, מאות אלפי נהגים משתמשים בכביש חוצה ישראל מדי חודש. ברור כי הסכום הכולל של חיוב חברי הקבוצה, בגין חיוב בפיצוי והחזר הוצאות שלא כדין, משמעותי ביותר.

41. בהתאם לתקנות 2(א)11 ו-2(א)12 לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010, יש לציין בבקשת אישור את הגמול ושכר הטרחה המבוקשים. המבקשים עותרים לקבוע שכר טרחה לפי השיעורים משווי ההטבה לציבור שנקבעו על ידי בית המשפט העליון בע"א 2046/10 שמש נ' רייכרט (פורסם בנבו, 23.5.2012). באותו עניין נקבע כי "על כל סכום שנגבה בפועל עד ל-5 מיליון ש"ח, ייפסק לטובת בא-הכוח המייצג שכר טרחה בשיעור של 25%; על כל סכום שנגבה בפועל בין 5 מיליון ש"ח עד 10 מיליון ש"ח, ייפסק שכר טרחה בשיעור של 20%; ועל כל סכום שנגבה בפועל מעל 10 מיליון ש"ח, ייפסק שכר טרחה בשיעור של 15%" (פסקה 16). כן מבוקש לקבוע גמול למבקשים בשיעור של 7.5% משווי ההטבה לציבור. לצורך קביעת שכר הטרחה והגמול, יש לחשב את ההטבה לחברי הקבוצה לפי הסכומים שיושבו להם, וכן לפי החיסכון בחיוב בפיצוי והחזר הוצאות שייגרם כתוצאה מהדיון בבקשת האישור ובתביעה הייצוגית. הגמול ושכר הטרחה המבוקשים אינם כוללים את שכר הטרחה וההוצאות בגין הדיון בבקשת האישור.

חלק חמישי - מתקיימים כל התנאים לאישור התובענה כייצוגית

42. התובענה הייצוגית ממלאת אחר כל התנאים שנקבעו לצורך אישור הגשתה, לפי חוק תובענות ייצוגיות.
43. סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית...". בסעיף 1 לתוספת השנייה נקבעה הקטגוריה הבאה – "תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לענין שבינו לבין לקוח". לפי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981, עוסק הוא "מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק...". המבקשים התקשרו עם דרך ארץ בהסכם מנוי. דרך ארץ תפעול מספקת את שירות הלקוחות ומפעילה את מערכות גביית האגרה. על כן ניתן להגיש תביעה ייצוגית בענייננו.
44. סעיף 4(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן: (1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה". כפי שהראינו, למבקשים עילת תביעה כלפי המשיבות. על כן הם רשאים להגיש תובענה ייצוגית נגדן.
45. סעיף 8 (א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה: (1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה; (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין; (3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת; ... (4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב". הבקשה ממלאת אחר דרישות אלה.
46. ברור כי יסודות עילת התביעה משותפים לחברי קבוצת התובעים. המשיבות חייבו את המבקשים, ללא כל בסיס חוקי, בגין החזר חיוב אמצעי התשלום. הדבר אירע שש פעמים. כך ארע גם בעניינו של לקוח אחר – ראו ענין **שאוּל**. מכאן עולה כי לא מדובר בגבייה שנעשתה בשוגג. על כן, לחברי הקבוצה עילות תביעה משותפות. הנסיבות המגבשות עילות תביעה אלה נוגעות באותו האופן לכל חברי הקבוצה.
47. לשם בירור עילת התביעה בית המשפט יידרש לדון ולהכריע, בין היתר, בשאלה האם המשיבות זכאיות לחייב בגין החזר חיוב אמצעי תשלום, אם לאו, וכן בשאלת הזכאות להחזר הסכומים שנגבו ביתר. שאלות אלה משותפות לכלל חברי הקבוצה. מעבר לכך, ולמעלה מן הצורך, לא נדרשת זהות מוחלטת של כל השאלות הטעונות הכרעה ביחס לכל חברי הקבוצה. כך קבע בית המשפט העליון ברע"א 8332/96 **שמש נ' רייכרט**, פ"ד נ"ה(5) 276, 296 (2001). בנוסף, לפי סעיף 20(א) לחוק תובענות ייצוגיות, בית המשפט יכול להכריע בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה ולחייב לאחר מכן כל חבר בקבוצה להוכיח את זכאותו לפיצוי כספי.
48. נוכח העובדות שהוצגו ועילות התביעה המבוססות, ברור כי קיימת אפשרות סבירה שהשאלה שבמחלוקת תוכרע לטובת חברי הקבוצה, והרבה למעלה מכך.
49. אין ספק כי בענייננו, ניהול ההליך במתכונת של תביעה ייצוגית מהווה הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת. גם גודל הקבוצה, בשמה המבקשים תובעים את המשיבות, מצדיק את אישור התובענה כייצוגית. הקבוצה כוללת משתמשים בכביש חוצה ישראל אשר חויבו בגין החזר חיוב אמצעי תשלום. מדובר במספר רב מאוד של לקוחות. בנסיבות אלה מוצדק, ולמעשה מן ההכרח, לנהל את התביעה כייצוגית. זוהי הדרך היעילה וההוגנת להכריע בעניין ולהשיב לחברי הקבוצה את הכספים שהמשיבות נטלו מהם שלא כדין.

50. עניינם של חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב. המבקשים פועלים על מנת להשיג סעד הולם עבור חברי הקבוצה ולתקן את הליקויים בהתנהלות המשיבות. האינטרסים של המבקשים זהים לאלה של כלל חברי הקבוצה.

51. לסיכום, כל הדרוש לשם אישור התובענה כייצוגית מתקיים בבירור.

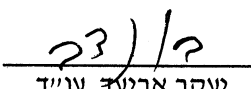
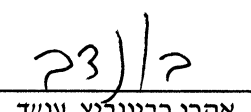
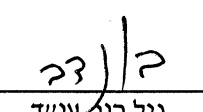
חלק שישי - סוף דבר

52. המשיבות מחייבות את לקוחות כביש חוצה ישראל בגין החזר חיוב אמצעי תשלום, וזאת בניגוד לדין. ברור כי אין בסיס לחיוב זה.

53. בקשה זו נתמכת בתצהירים של המבקשים, המאמתים את העובדות המופיעות בה.

54. בית המשפט הנכבד מתבקש לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, ולהורות כמבוקש בפתח הבקשה.

55. מן הדין ומן הצדק לקבל את הבקשה.

 יעקב אביעד, עו"ד אביעד, סרן ושות', עורכי דין	 נדב מיארה, עו"ד	 אהרן רבינוביץ, עו"ד גיל רון, קינן ושות', עורכי דין	 גיל רון, עו"ד
---	---	--	---

באי כח המבקשים

תל אביב, 8 בדצמבר 2016.